

Der Mord auf dem Campus. Kriminální román jako téma semináře kreativního psaní ve výuce germanistů.

Vyučující kreativního psaní se shodují v názoru, že přetěžování studia faktografií vede k potlačování aktivity posluchačů a že kreativní psaní je jednou z příležitostí, jak pomoci posluchačům odpoutat se od přílišné závislosti na sekundární literatuře, překonat strach z vyjadřování vlastních myšlenek a zažít radost z nalézání svěží a neotřelé formulace (což je v cizím jazyce o to složitější, že naše slovní zásoba je výrazně omezenější než mateřštině).

Poté, co olomoučtí germanisté vydali v polovině 90. let kriminální příběh z prostředí vlastní katedry (Paolos Briefe), jenž vznikl v rámci praktických cvičení, rozhodl jsem se získat studenty pro podobný pokus v Brně. Mělo jít ovšem o román ve formě lexikonu, jaký napsal Andreas Okopenko, rakouský experimentující autor, narozený v roce 1930 v Košicích. Jeho román *Lexikon einer sentimental Reise zum Exporteurtreffen in Druden* (Salzburg 1970, podruhé Frankfurt am Main 1983), který vyšel v roce 1998 jako hypertext na CD-ROM (bohužel pro systém Apple), začíná heslem uprostřed slovníku a pracuje s odkazy na hesla další. Některá z nich jsou nutná pro sledování dějové linie, jiná představují jen jakési odbočky, doplnění, hříčky. Tato forma, destruuující většinu zásad kriminálního žánru, nabízí i zavádění paralelních dějových linií po vzoru Činčerova Kinoautomatu pro Světovou výstavu v roce 1967 a především velkou rozmanitost druhů textů – od protokolu semináře, deníkového záznamu nové německé lektorky, scény v Kavárenském spolku, dopisů z profesorovy pozůstalosti až po nekrolog na zavražděného. Domnívám se, že tato forma je vhodná pro seminář kreativního psaní, kde by tradiční kriminální příběh vyžadoval příliš velké zásahy do textu jednotlivých posluchačů při sjednocování stylu. Roztříštěnost, která musí iritovat každého čtenáře, očekávajícího tradiční kriminální žánr, odpovídá kolektivnímu vzniku díla i několikasetmestrovému narůstání textu, při kterém se částečně obměňuje i autorský team. Studentky totiž odjíždějí na studijní pobyty, příp. jsou nuceny věnovat se kreditově výnosnějším a pro ukončení studia závažnějším předmětům. Tato forma v sobě nese rysy (příp. nebezpečné rysy) nikdy neukončeného díla (work in progress). Je vděčná pro ty, kdo ji spoluvytvářejí, a bere pramálo ohledu na potenciální čtenáře.

Dějová kostra a základní charakteristika postav byla dohodnuta takto:

Dvaasedmdesátiletý samotářský profesor Vojtěch pracoval na monografii o době barokní na Moravě a v Německu, která ho fascinovala svým hledáním hodnotového řádu v morálně rozvráceném světě v době třicetileté války a po ní. Stýkal se především s germanistou docentem Adamem, s nímž hrával šachy, a se svou jedinou žijící příbuznou – neteří Klárou, která mu pomáhala zvládat jeho staromládeneckou domácnost. Prof. Vojtěch trpěl srdeční arytmií, kterou se při svém klidném životě po odchodu do důchodu naučil díky lékům a pravidelným procházkám v útěchovkách lesích docela zvládat. Jeho žákem býval Vladimír, nyní odborný asistent na historii, který pracuje na své habilitační práci o české kolaboraci v protektorátním Brně. Profesor Vojtěch, jehož otec, prvorepublikový magistrátní úředník, po udání, že poslouchá BBC a podporuje odboj, skončil v koncentračním táboře, se o Vladimírovu práci zajímá a půjčí mu neopatrně část originálů z rodinné korespondence. V ní se píše o rodině Novotných, které otec podezíral, že ho udali, a kteří po válce rychle změnili kabát a získali funkcionalistickou vilu v Masarykově čtvrti, arizovanou v roce 1940, kdy její původní židovští majitelé byli přestěhováni do zchátralého malého bytu poblíž Křenové. Prof. Vojtěch netušil, že Vladimírova babička z matčiny strany se jmenovala Novotná a že Vladimír dodnes v této vile bydlí. Když chtěl korespondenci zpátky, Vladimír zpanikařil a rozhodl se hrozbu ztráty svého image nestranného historika a propírání rodinné historie na

veřejnosti, kdyby se obsah dopisů dostal do ruky některým z kolegů, kterým si dovolil šlápnout na kuří oko, odvrátit tím, že zlikviduje chudáka Vojtěcha. Podstrčil mu místo jeho kapek na srdeční arytmií lahvičku s placebo tekutinou podobné chuti a vzhledu a byl přesvědčen, že úmrtí starého kardiaka nevzbudí podezření. Většina textů se vztahuje k době po zavraždění profesora Vojtěcha.

Hlavní ženskou postavou je pětadvacetiletá lektorka DAAD Lea, absolventka řezenské germanistiky a historie, která poznala profesora Vojtěcha za svého pobytu na brněnské Letní škole slovanských studií. Brněnský lektorát DAAD ji lákal mimo jiné proto, že právě hovory s moudrým a otcovským Vojtěchem ji otevřely nový pohled na českou společnost, a i proto, že doufá, že bude mít čas se zabývat tématem své disertace – historií brněnské židovské obce, z níž pocházel jeden z jejich vzdálených příbuzných. Je to křehká bytůstka s dlouhými vlnitými černými vlasy, obléká se s ledabylou elegancí a po pětileté germanistické řeholi v Řezně není – jak se ukáže - zcela imunní vůči svodům mladého a ambiciózního Vladimíra. Vladimírův zájem o Leu není nezištný: usiluje totiž o kontakt na jednoho Leina řezenského profesora, historika, který by byl ochoten stát se jeho školitelem, až bude Vladimír žádat o Humboldtovo stipendium. A Lea mu má pomoci kontakt zprostředkovat. Ačkoli ji přítel zavražděného, docent Adam, před Vladimírem varuje, Lea není jeho racionálním argumentům přístupná a teprve na konci druhého semestru, když se Vladimíra přímo na okolnosti Vojtěchovy smrti zeptá, zažije šok: Vladimír, který už stipendium mezitím obdržel, jí cynicky řekne, že všechny indicie, které Lea zná od Adama a které mu vyjmenovala, neobsahují nic, co by vraždu mohlo dokázat.

Adam je stárnoucí kolega zavražděného. Život ho naučil dívat se na své odborné ambice s rezervou. Je to takový kulhavý poutník, jakého popsal Čapek ve svém stejnojmenném eseji z roku 1936. Protože je dobrosrdečný a tolerantní, mají k němu všichni jeho kolegové důvěru, i když Adamovi, mluví-li o sobě, ale o lidech ze svého okolí, není jistá dávka ironie cizí. Pro Leu se stane Adam tím, který ji seznamuje s Velkým bestiářem Ústavu germanistiky, inspirovaným Velkým bestiářem moderní literatury Franze Bleie. Protože Adama je jediný člen ústavu, kterého zná neteř profesora Vojtěcha, žádá ho, aby přiměl Vladimíra k vrácení rodinných dopisů. Už když je Vojtěch Vladimírovi půjčoval, byla prý rázně proti a byl to jeden z mnoha momentů, kdy se se svým strýcem nepohodla. Adam má důvěru Kláry, a je proto pověřen uspořádáním Vojtěchovy pozůstalosti. Najde v ní jazykově pozoruhodné makaronsky psané absurdní drama z brněnského univerzitního prostředí šedesátých let dvacátého století. S Leou si pohrávají s myšlenkou hru se studenty uvést.

Lea má v Brně přítelkyni – osmadvacetiletou Tinu, se kterou se poznala na letní škole. Tina je silnější blondýnka s krátkými vlasy, vždy srdečná, ochotná pomoci a pro Leu, která se cítí v Brně zpočátku osaměle, jsou návštěvy u ní chvílemi, kdy se cítí dobře. Tinin partner je z Brna, a ona nyní vyučuje v Brně na jedné soukromé jazykové škole. Tinina funkce v románu je především umožnit prezentaci Leiných myšlenek formou dialogu, protože studenti dlouhé rozvažování Ley – ať už jako vnitřní monolog nebo v polopřímé řeči – zavrhl jako příliš literární.

Úlohu nenápadného pozorovatele všeho dění na fakultě plní v románě především Františka Gindely. Na fakultě je od rána do večera a jak si chodí na sekretariát mnohokrát za den vařit čaj nebo kávu a kouřit na fakultní dvůr, je o všem spravena mezi prvními. Studenti ji zrovna nezbožňují, protože přednáší s intonací zaříkávačů hadů a tak pomalu, jako by čekala, že si všichni každé její slovo budou psát. Mezi kolegy dbá docentka Gindely na to, aby vypadala, že jakékoli jiné práce mimo své specializace na historii němčiny je naprosto neschopná.

Tímto mimikry si snaží uhájit klid na nerušené čtení a spisování v tichu své pracovny. Lea sice nekouří, ale u šálku kávy s Františkou Gindely na sekretariátě mnohdy posedí.

Kromě vyprávění o vraždě, germanistice a pocitech mladé lektorky v cizím prostředí je dalším cílem seminářů zachytit rychle se měnící realie studentského Brna: atmosféru Domečku (jak se nazývá fakultní bufet, v němž prodávají i studentky germanistiky), štamtiše s lektory, kaváren, kolejí, knihkupectví, filmových projekcí na fakultě, atmosféru zkoušek divadelní skupiny apod. Tento každodenní život je pozadím pro poněkud makabrozní příběh vraždícího štrébra Vladimíra. Forma lexikonu dovoluje mnohé epizody, odvádějící od detektivní zápletky (výuka i studentský život běží dál, většina studentů už profesora Vojtěcha stejně neznala) zařadit mimo hlavní dějovou linii a nabídnout je čtenáři až např. při druhém listování lexikonem. S měnícími se autorskými týmy je možné vytvářet nové varianty k napsaným pasážím, pokud je noví autoři nedokáží přijmout za své. Např. závěr románu, kdy Lea zděšena opouští Brno poté, co jí Vladimír cynicky vmetl do tváře, že kdyby i Vojtěcha zabil, nikdo mu to nikdy nedokáže, se nesetkal u všech s pochopením, a tak je plánován i závěr, kdy se Vladimíra – navzdory naprosté neschopnosti a nezájmu brněnských kriminalistů – usvědčit podaří. A sice za pomoci Tinina manžela, mladého brněnského advokáta, jenž přiměje státní zastupitelství, aby případ na základě nových svědectví znovu otevřelo, i když už vyšetřování bylo jednou zastaveno.

Na příkladu úvodu kapitoly, jejíž autorkou je Petra Čermáková, posluchačka pátého ročníku kombinace německý jazyk – obecná jazykověda, bych chtěl poukázat na některé okolnosti, za nichž román lexikon vzniká, a možná se i trochu pochlubit, jaké talenty osud do mého semináře zavál. V paralelním sloupci se pokusím o pokud možno doslovný překlad pro ty, kteří čtou raději romány z univerzitního prostředí v jiných jazycích než v němčině.

Adams schwarze Gedanken

„Nächste Woche werden wir noch näher den Schriftsteller Robert Musil behandeln. Lesen sie zu Hause einen der Briefe aus dem Briefwechsel mit Karl Hans Strobl, den Musil im April 1900 auf einem der „Autoren-Abende“ kennengelernt hat und der 1935 von der „Deutschösterreichischen Schriftstellergenossenschaft“ in Tschechoslowakei zu ihrem neuen Präsidenten gewählt wurde. Und dazu noch Musils Aphorismen. Gemeinsam werden wir uns dann mit einem seiner Bilder „Schafe, anders gesehen“ befassen.“
Seine letzten Worte gingen im allgemeinen Geschwätz unter. Hat er seine fünfundvierzig Minuten überschritten?
„Die Kopien finden sie in dem Fach an meiner Tür, wie immer. Das war´s für heute.“

Adam beendete das Seminar mit dem Namen „Deutsche Literatur in Brünn“ vielmehr für sich selbst.

Adamovy černé myšlenky

„A příští týden se budeme zabývat Musilem. Přečtěte si doma jeden jeho dopis Karlu Hansi Strobloví, kterého Musil poznal v dubnu 1900 na jednom z autorských večerů a který se stal v roce 1935 prezidentem „Deutsch-Österreichische Schriftstellergenossenschaft“ v Československu. A taky Musilovy aforismy. Společně se pak budeme zabývat jedním z jeho „Obrazů“ – „Ovce z jiného pohledu“
Jeho poslední slova zanikala ve všeobecném klábosení. Přetáhl snad svých čtyřicet pět minut? „Kopie najdete ve schránce na mých dveřích, jako vždycky. Tak to by bylo pro dnešek vše.“
Adam skončil seminář nazvaný „Německá literatura v Brně“ jaksí sám pro sebe.

Langsam packte er seine Sachen zusammen und begab sich in sein Arbeitszimmer. Unterwegs kreisten seine Gedanken um unerfreuliche Sachen, über Sachen, die er noch erledigen muß. Zuerst mache ich die Kopien, später könnte ich es vergessen. Also, den Brief und die anderen Notizen und Aphorismen, ja, ich hab' auch irgendwo ein paar Bilder und noch die Bibliographie von, von dem ... wie heißt der Ding? ... also Brief, Fotos, Bibliographie ... ich brauche Kaffee, dringend, einen großen, starken Kaffee. Noch vier Stunden, das ist der Hammer, und als letzte diese gelangweilte Gruppe, mit niemandem läßt sich dort vernünftig reden, na ja, Dienstag ... aber zuerst die Kopien machen. Wohin hab' ich das Buch mit Briefen nur hingelegt? ... ja, ja, hier ist es.

Adam nimmt Papiere und Bücher, von denen er Kopien machen will und geht die Treppe hinunter. Wie seine Laune. Und wo stecken eigentlich die Briefe von Vojtěch? Verdammt, ich habe versprochen, Klara anzurufen. Es ist schon eine Woche verlaufen. Aber ich hab' keinen Bock mit ihr zu reden. Wovon auch? Sie wird denken, ich hab' die Sache liegen lassen und jetzt versuche ich ihr einen Bären aufzubinden ... tsss, ich rufe sie erst morgen an ... na ja, es bringt ja nichts. Ich werde es so lange verschieben, bis sie sich selbst meldet. Und dann stehe ich hier wie ein unzuverlässiger Dummkopf. Leicht versprochen, leicht gebrochen. Hol's der Bock. Was soll ich jetzt tun? Der verfluchte Vladimir. Hat er die Papiere irgendwohin verlegt und jetzt kann er sie nicht finden? ... nicht, Unsinn, das passt nicht zu ihm. Warum hat der Vojtech es nicht so abgemacht, dass sich Vladimir davon Kopien macht und die Briefe ihm gleich zurückgibt? Selbst die Klara hat gesagt, es handelt sich um ein wertvolle Erinnerungsstücke. Warum sind die Briefe für Vladimir so wichtig? Warum will er sie nicht zurückgeben? Tsss, ich hab' ihn nie gemocht, und jetzt muss ich mit ihm über so eine unangenehme Sache verhandeln.

Pomalu si sbalil věci a odcházal do své pracovny. Cestou se mu v hlavě honily myšlenky na věci málo povzbudivé: na všechno, co ještě musí zařídit. Nejdříve udělám kopie, později bych na ně mohl zapomenout. Tedy, ten dopis a další záznamy a aforismy, a někde jsem měl i pár obrázků toho, toho ... jak se to jen jmenovalo? ... tedy dopis, fotografie, bibliografii ... potřebuji kávu, neodkladně, velkou, silnou kávu. Ještě čtyři hodiny. To je konec, a jako poslední ta znuřená skupina, s nikým se tam nedá rozumět diskutovat, no jo, úterý. ... ale prvně ty kopie. Kam jsem jen založil to vydání korespondence? ... aha, tady je.

Adam bere balík papírů a knihy a kráčí po schodech dolů. Jeho nálada klesá stejným tempem.

A kam se vlastně poděly ty Vojtěchovy dopisy? A sakra, slíbil jsem, že zavolám Kláre. Už to bude týden. Ale nemám nejmenší chuť si s ní teď povídat. O čem ostatně? Stejně si pomyslí, že jsem se na to vykašlal a jen se pokouším jí něco namluvit ... no, zavolám jí až zítra ... ale nebude to k ničemu. Budu to tak dlouho odkládat, až se přihlásí sama. A pak budu vypadat jako nespolehlivý blbec. Sliby chyby. Aby to čert vzal. Co teď? Zatracený Vladimir. Že by ty papíry někde založil a teď je nemohl najít? ... to sotva, to není jeho styl. Proč se s ním Vojtěch nedohodl, že Vladimir dopisy jen okopíruje a hned mu je vrátí? I Klára přece říkala, že jsou památeční. Proč jsou jen pro Vladimíra tak důležité? Proč je nechce vrátit? No, vždycky mi byl protivný, a teď se sním mám handrkovat kvůli Vojtěchovým dopisům.

Wenigstens wird es sich herausstellen, ob er ein Heuchler und Lügner ist, oder nicht. Und wer lügt, der stiehlt. Aber Lügen haben kurze Beine. Warte nur, Vladimír.

Aspoň se ukáže, zda je lhář a pokrytec nebo ne. A kdo lže, ten krade. A lež má krátké nohy. Jen počkej, Vladimíre.

Vyprávění přechází od polopřímé řeči (*Hat er seine fünfundvierzig Minuten überschritten?*) k vnitřnímu monologu, v němž působí koncentrace frazeologizmů poněkud nezvykle a prozrazuje uvědomělou literární stylizaci závěru kapitoly.

V literárně historických reáliích se ovšem vyskytla nepřesnost: Od roku 1934 se táhnou Stroblové spory s českým státem, který ho vypověděl ze země a těžko se mohl stát prezidentem nějaké německé společnosti v Československu; tím by jen zkomplikoval její existenci. V lednu 1925 byl Strobl zvolen prezidentem **rakouské** antisemitsky zaměřené *Deutsch-Österreichischen Schriftstellergenossenschaft*. Od roku 1930, kdy se funkce z časových důvodů vzdal, byl jejím čestným prezidentem. Ochota studentů tyto údaje korigovat však byla malá, pro ně to bylo něco druhořadého, možná i chtěli poukázat na chybu, které jsem se někdy dopustil. Přehlédnutí – jako např. chybějící člen (in Tschechoslowakei – in **der** Tschechoslowakei) – se snažím opravit bez komentářů, dříve než zaslaný text rozmnožím do semináře. Snad jen asociace na Vojtěchovy dopisy by bylo lepší vyjádřit nevětně, protože kam se dopisy poděly přece ví. To, že si při kopírování dopisu Musilova vzpomněl na Klářinu prosbu získat od Vladimíra dopisy zpět, je ale dobrý nápad. Obrat „keinen Bock“ označuje Duden jako *Jugendsprache* a k stárnoucímu docentovi se moc nehodí. Jinak nevyžadoval tento text téměř žádné zásahy. Horší to bylo s textem jiné autorky, která se nedokázala vyvarovat rušivých auktoriálních komentářů, ačkoli jsme se od začátku dohodli preferovat personální vyprávění. Text uvádím po opravení gramatických chyb.

Den ganzen Nachmittag und auch den Abend stöberte Vladimír in Prof. Vojtěchs Dokumenten herum. Er fand hier wirklich viele Informationen, die für ihn ganz neu waren. Er freute sich schon darauf, dass er seine Forschung wieder vertieft und damit sicher die Aufmerksamkeit der Medien auf seine Arbeit lenkt und sich so selbst in den Mittelpunkt des öffentlichen Interesses rückt. Vladimír sehnte sich wirklich nach Erfolg, in seiner Arbeit waren alle seine Ambitionen. Er wollte sich denjenigen rächen, die nie geglaubt haben, er kann was erzielen. Seine eigene Eltern, seine Mitschüler und auch Lehrer haben nie an seine Studiumsfähigkeiten geglaubt. Aber jetzt wird er ihnen endlich zeigen, wie gut er ist.

Celé odpoledne i večer se Vladimír prohraboval dokumenty profesora Vojtěcha. Nalezl zde skutečně mnohé informace, které pro něho byly zcela nové. Už se těšil na to, jak svůj výzkum zase prohloubí a upoutá svou prací pozornost médií a stane se středem veřejného zájmu. Vladimír skutečně po úspěchu toužil, do svého díla vkládal všechny své ambice. Chtěl se pomstít všem těm, kteří nikdy nevěřili, že něco jednou dokáže. Rodiče, spolužáci ani učitelé jeho studijním schopnostem nevěřili. Teď jim konečně ukáže, jak je dobrý.

Záměr zprostředkovat čtenáři Vladimírovu až chorobnou ctižádost, která pak vnese do románu kriminální zápletku, je dobrý. Slovní zásoba (a možná i literární fantazie) autorky však nestačila, aby jeho myšlenky působily přirozeně. Opakování slov z přímé řeči Vojtěchovy, předcházející zvolené ukázce („Ich bin mir sicher, mit diesen Briefen können sie

in Ihrer Forschung einen großen Fortschritt machen. Sie sind, glaube ich, auch für die Öffentlichkeit sehr interessant.“), znovu v myšlenkách Vladimírových (*Er fand hier wirklich viele Informationen, die für ihn ganz neu waren.*) působí toporně. Užití titulu profesor i nejobecnějšího pojmu *dokumenty* (*Prof. Vojtěchs Dokumenten*) je v rozporu se vzrušením Vladimírovým, s nímž se doma na dopisy vrhne. Podobně nekonkrétní je obrat *Er freute sich schon darauf, dass er seine Forschung wieder vertieft*. Místo *seine Studienfähigkeiten* by byl vhodnější výraz, jakým rodiče nebo učitelé na konkrétní Vladimírova selhání reagovali: pokud by Vladimír vyváděl na základní škole ještě před listopadem 1989, např. věty *pošleme tě myslím na vojenské gymnázium, na policajtskou školu* apod.

Navrhovat tak hluboké zásahy do textu je však obtížné. Rozloučit se se svou pracně vytvořenou verzí kapitoly je mnohdy nad síly posluchačů a po opakované kritice v semináři končí, což je škoda. Ale chápu, že jejich znejistění zablokuje schopnost uvolnit se, psát přirozeně, a přesto pojmenovávat přesně vše věcně i stylisticky precizně. Vedoucí semináře i posluchači musí prokázat velkou trpělivost, má-li se práce dařit. Ale trochu jinou trpělivost, než jaké se učí studenti při excerpcování a osvojování si vědomostí.

Závěrem bych chtěl shrnout několik zkušeností z dosavadní práce:

Limitujícím faktorem pro psaní v cizím jazyce je nedostatečná slovní zásoba, příp. chybějící jazykový cit. Tahounem prvního týmu byla studentka, která část svých středoškolských studií strávila v Německu a vzhledem k přirozené autoritě mezi svými kamarádkami byly její návrhy, jak cizí text učinit životnější, přijímány lépe, než obdobné návrhy vedoucího semináře. Studenti musí mít dojem, že výsledný text je skutečně jejich.

Další brzdou byla nedostatečná zkušenost s vypravěčským řemeslem, jak se ho snaží zprostředkovat mnohé literární prosemináře na fakultě, zaměřené na analýzu prózy. ale i např. František Hrdlička ve svém Průvodci po literárním řemesle (Příběh a záplátka, Popis a charakteristika, Dialog a vnitřní monolog, Hledisko). Lépe než studentům techniku vysvětlovat na jejich chybách, je připravit cvičení, při kterém si účastníci potřebné dovednosti osvojují na „cizím“ textu, k němuž nemají citovou vazbu jako k textu vlastnímu.

Vedoucí musí počítat s tím, že při koncipování dějové kostry a charakteristiky postav jeho generačně odlišné zkušenosti budou jen částečně přenosné na účastníky semináře. Přesto může být právě seminář kreativního psaní místem, kde se citlivému pedagogovi ještě nejspíš podaří nahlédnout do světa svých studentů a kde jsou i studenti otevřenější úvahám o hodnotovém žebříčku generace učitele.

Nízký počet studentů v mém semináři neumožňoval, aby se vytvořily skupinky, ve kterých by proběhla vzájemná oponentura kapitol, než budou zaslány ostatním všem ostatním.

Seznámení se s texty před setkáním je nezbytné, aby diskuse v semináři byla konkrétní a promyšlená. Původní plán, že budeme úzce spolupracovat s řezenskými studenty, kteří napíší nějaké kapitoly z řezenského prostředí a provedou definitivní stylistickou úpravu, se nezdařil.

V letním semestru sice vznikla v semináři dr. Tanzera, věnovanému projektovému vyučování němčiny jako cizího jazyka skupina, která s námi navázala kontakt, ale k detailnímu vyjasnění představ došlo až při setkání s našimi studenty během jejich červnové exkurze do Brna na závěr semináře. Mailové kontakty a „úkolování“ na dálku se v přeplněném týdenním programu během semestru ukázaly jako málo motivující. V červnu už pro německé studenty, kteří nehodlali projekt protahovat nad časový rámec jednoho semestru, bylo na časově náročnější spolupráci pozdě. Přesto je účast německých rodilých mluvčích na semináři cílem, kterého se snad podaří dosáhnout tehdy, až se do našeho semináře přihlásí někdo ze stipendistů, příjezdějící v rámci programu Erasmus do Brna na celý semestr.

Projekt tedy zatím nedospěl do stádia, kdy by bylo rozumné prezentovat ho na internetu jako hypertext, nabízející čtenáři detektivní příběh i snůšku reálií z prostředí Brna, Řezna a jejich germanistických ústavů. Snad ještě není všem dnům konec. A pokud bude absurdní drama z univerzitního prostředí, nalezené v pozůstalosti zavražděného profesora Vojtěcha skutečně jednou studenty nastudováno jako představení, třeba dojde i na jeho cimrmanovské uvedení: s úvodním seminářem o jeho zavražděném autorovi.